

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHILARIDA PEDAGOGIK KOMPETENTLIK OSHIRISHDA PEDAGOGIK TEXNIKANING AHAMIYATI

Kamolova Mohidil Komil qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi magistri.

kamolovamohidil425@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15251095>

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarida pedagogik kompetentlik oshirishda pedagogik texnikaning ahamiyati va zarurrati haqida mushohada yuritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik texnika, maktabgacha ta'lim, zanova'iy tarbiyachi, kompetensiyasi va pedagogik mahorati, shaxsiy qobiliyat, kreativ yondashuv.

ЗНАЧЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье рассматривается важность и необходимость педагогических технологий в повышении педагогической компетентности воспитателей дошкольных учреждений.

Ключевые слова: педагогические технологии, дошкольное образование, креативный педагог, компетентность и педагогическое мастерство, личностные способности, творческий подход.

THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL TECHNIQUES IN IMPROVING PEDAGOGICAL COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATIONAL TEACHERS

Abstract. This article examines the importance and necessity of pedagogical techniques in improving pedagogical competence of preschool educators.

Keywords: pedagogical techniques, preschool education, professional educator, competence and pedagogical skills, personal abilities, creative approach.

Maktabgacha ta'lim sifati – ertangi kunimizni hal qiladigan masala. Shavkat

Mirziyoyev

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabda o'qishga maqsadli va tizimli tayyorlash, bolalarning shaxsiy qobiliyatlari va iste'dodlarini rivojlantirish, bolalarni milliy, umuminsoniy va madaniy qadriyatlar bilan tanishtirish, bolani intellektual rivojlantirish, bolalarda yuqori ma'naviy va odob axloq asoslarini shakllantirish, bolalarning jismoniy va ruhiy sog'ligini mustahkamlash kabi maqsadlar ko'zga tutiladi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining kasbiy mahorati va kompetentligi o'qitishdan maqsad:

- maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining kompetensiyasi va pedagogik mahorati bo'yicha bilim va ko'nikmalarini shakllantirish;
- zamonaviy tarbiyachi imiji va uning faoliyatiga kreativ yondashuv to'g'risida bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish;
- maktabgacha ta'lim muassasalarida mashg'ulotlarni innovatsion texnologiyalar asosida samarali tashkil etish yo'llarini o'rgatish;
- rivojlangan mamlakatlardagi ta'lim tizimi bo'yicha bilimlarini rivojlantirish.

Kompetentlik - deganda ko'pincha shaxsning faoliyat yuritishga umumiy qobiliyati va uning kasbiy tayyorgarligida namoyon bo'luvchi bilim va tajribalarga asoslangan integrallashgan sifatlar nazarda tutiladi. Demak, kompetensiya va kompetentlik tushunchalari bilim, malaka va ko'nikma tushunchalaridan kengroq, chunki ular shaxsning yo'naltirilganligi, muammolarni his qila olishi, sinchkovlikni namoyon qila olishi, egiluvchan fikrlashga ega bo'lishi kabi sifatlarini o'z ichiga oladi.

Tarbiyachi-pedagogning kompetentligi komponentlari

Bilimlilik, tashkilotchilik, izlanuvchanlik, adolatlilik, kommunikativlilik, yuksak ma'naviyatlilik, nazoratni o'z vaqtida o'rnatish, o'z hissiyotlarini jilovlay olish, pedagogik deontologiya (kasbiy odob-axloq), mehnatni ilmiy asosda tashkil etish, istiqbolli, innovatsion fikrlash, androgogik ma'lumot, vatanparvarlik, prinsipiiallik, yetakchilik qobiliyati, sadoqatlilik, kasbiy refleksiya	pedagogik mahoratlilik, fidoyilik, rahbarlik, jarayonlarni loyihalashtirish, ijodkorlik, pedagogik, texnologiyadan xabardorlik, pedagogik kvalimertiyanilish, g'oyaviy-siyosiy yetuklik, talabchanlik, dunyoqarashning kengligi, mehnatga ijodiy munosabat, g'oyalilik, bir so'zlilik, yangiliklarni tez qabul qilish	o'ziga ishonch uyg'ota olish, tashabbuskorlik, kreativlik, yuqori imij, aktyorlik, notiqlik mahorati, innovatsion qaror qabul qilishda boshqaruvchanlik, variativlilik, qonun doirasida ishlash, mantiqiy fikrlash, jamoani ergashtira olish, sabr-toqatlilik, nufuzli va ishonchli natijani oldindan ko'rish, mas'uliyatlilik, qat'iyatlilik
---	--	--

Tarbiyachi-pedagogning kasbiy kompetentlikka ega bo'lishida o'zini tahlil qila olishi ham ahamiyatli sanaladi. O'zini o'zi tahlil qilish pedagog tomonidan kasbiy faoliyatda tashkil etayotgan o'z amaliy harakatlari mohiyatining o'rganilishidir.

O'zini o'zi tahlil qilish orqali pedagog o'zini o'zi obyektiv baholash imkoniyatiga ega bo'ladi. Pedagoglarning kasbiy kompetentlik sifatlariga ega bo'lishida ularning o'z-o'zini baholash malakalariga egaligi ham muhimdir.

Pedagogik texnika – pedagogning nafaqat ta'lim-tarbiya jarayonida, balki butun kasbiy faoliyatida zarur bo'lgan umumiy pedagogik bilim va malakalari majmuidir. Pedagogik texnikaning muhim jihatlari–bu avvalo pedagogning mahoratini belgilovchi kasbiy ko'nikmalari hisoblanadi, ya'ni uning savodli va ifodali so'zlay olishi, o'z fikr-mulohazasini va bilimni tushunarli tilda ta'sirchan bayon qilishi, his-tuyg'usini jilovlay olishi, o'zining shaxsiy xususiyatlariga xos mimik va pantomimik qobiliyatlarga ega bo'lishi, aniq imo-ishora, ma'noli qarash, rag'batlantiruvchi yoki istehzoli tabassum, so'zning cheksiz qudrati orqali bolalar ongiga va tafakkuriga ta'sir o'tkazishi, hozirjavoblik, psixologik bilimlarga ega bo'lishi kabilardir.

Pedagogning pedagogik texnikasi qanday ko'nikma va malakalardan iborat ekanligi, pedagogik texnika vositasida pedagog ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy faoliyatni zamonaviy talablar asosida qanday tashkil qilishi, ta'lim oluvchilarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishida qanday ahamiyatga ega ekanligi kabi muammolar hozirgi kungacha dunyo olimlarining diqqatini o'ziga jalb etib kelmoqda. Hozirgi kunda pedagogik texnika tushunchasi ikkita guruhga bo'lib o'rganiladi. Birinchi guruh komponentlari pedagogning shaxsiy-axloqiy fazilatlari va xulqi bilan bog'liq bo'lib, ta'lim-tarbiya jarayonida o'z-o'zini boshqarish malakalarida (refleksiya) namoyon bo'ladi:

- ta'lim-tarbiya jarayonida o'z xatti-harakatlarini boshqarishi (mimika, pantomimika);
- ta'lim-tarbiya jarayonida o'z hissiyotini va kayfiyatini jilovlay olishi va turli nojo'ya ta'sirlarga berilmaslik;
- mukammal ijtimoiy pertseptiv qobiliyatlarga (diqqat, kuzatuvchanlik, xayol) egaligi;
- nutq texnikasini (nafas olish, ovozni boshqarish, nutq tempi) bilishi va o'z o'rnida qo'llay olishi. Pedagogik texnikaning ikkinchi guruh komponentlari pedagogning shaxs va jamoaga ta'sir ko'rsatish malakalari bilan bog'liq bo'lib, bu guruh ta'lim-tarbiya jarayonining texnologik tomonini qamrab oladi:
- pedagogning didaktik, tashkilotchilik, konstruktiv, kommunikativ qobiliyatlari;
- ma'lum bir reja asosida o'z oldiga qo'yilgan talablarning bajarilishini nazorat qilishi;
- ta'lim muassasasida va pedagogik jamoada ta'lim-tarbiya bilan bog'liq bo'lgan ijodiy faoliyatni tashkil eta olishi;
- bolalar bilan pedagogik muloqot jarayonini bir muvozanatda saqlab, boshqara olishi.

Pedagogning tarbiyalanuvchi obyektlar oldida o'z harakatlarini boshqarishida aktyorlik san'atiga xos bo'lgan xususiyatlari, ya'ni mimik va pantomimik qobiliyatlari muhim rol o'ynaydi.

Aktyor bir obrazni ma'lum bir muddatda tayyorlab, bir yoki bir necha marotaba bir xil ko'rinishda sahnada namoyish etsa, pedagog butun o'quv yili davomida, har bir darsda yangi mavzuni o'tilgan mavzular bilan bog'lab, zamonaviy innovatsion usullar vositasida bolalar ongiga yetkazish uchun chuqur tayyorgarlik ko'radi, guruh jamoasidagi o'ziga xos pedagogik va psixologik muhitni, har bir ta'lim oluvchining shaxsiy xususiyatlarini e'tiborga olib, pedagogik faoliyat ko'rsatishga majburdir. Bunday ulkan mas'uliyatni yuqori saviyada bajarish uchun pedagogdan yuksak pedagogik-texnik tayyorgarlikka ega bo'lish talab etiladi.

Tarbiyachining pedagogik mahorati - pedagogik jarayonda tarkib topadi. Pedagogik jarayon esa kasbiy va shaxsiy tayyorgarlikni yo'lga qo'yib, bo'lajak mutaxassisni mehnatga, hayotga tayyorlash uchun davlat, jamiyat, millat va kelajak avlod oldida javob beradigan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi. Shuning uchun, pedagog shaxsiy va kasbiy fazilatlar egasi bo'lishi lozim. Pedagogning shaxsiy fazilatlarini sirasiga iymon-e'tiqodi, dunyoqarashi, ijtimoiy ehtiyoj va faolligi, o'dob-axloqi, fuqarolik burchlarini his qilishi, ma'naviyati, dilkashligi, talabchanligi, qat'iyligi va maqsadga intilishi, insonparvarligi, huquqiy bilimdonligi kabilar kiradi.

Bular tarbiyachilarda kasbiy xususiyatlarni o'zida tarbiyalab borishga ko'maklashadi.

Tarbiyachining professiogrammasi xususiyatlari va pedagoglarga qo'yiladigan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-madaniy talablardan kelib chiqib pedagogika nazariyasi pedagogik mahoratni quyidagi asosiy komponent (tarkibiy qism)lardan iborat bo'lishi lozimligini ifodalaydi.

Bularning barchasi xususiy mohiyat-mazmun kasb etsada, ular yaxlit holda tarbiyachi (pedagog)ning kasbiy malakalarining mazmunini ifodalaydi.

Tarbiyachi ijodkorligining o'ziga xos xususiyati shundan iboratki, u ijodiy fikrni o'z shaxsi orkali amalga oshiradi. Pedagogikada ijodkorning shaxsi bilan ijodkorlik ko'roli bir - biriga mos keladi, bunda tarbiyachining o'z - o'zini namoyon qilishi juda muxim rol uynaydi.

Tarbiyachi bolaga pedagogik ta'sir etish tarbiyaviy ta'sir rejasini ishlab chikadi va bu rejani o'zi amalga oshiradi.

Zero, pedagogik texnika - o'qitish, ta'sir ko'rsatish, ta'lim-tarbiya oluvchilarga o'z his-tuyg'ulari, bilimlari, axloqiy fazilatlarini o'rgatish texnologiyasini ifodalasa, pedagogik muomala-kasbiy faolligining bir ko'rinishi bo'lib, ta'lim-tarbiyada shu jarayon ishtirokchilarining o'zaro ta'sir va hamkorligini aks ettiradi.

REFERENCES

1. Хасанова, Г. (2021). Олий таълим муассасалари педагогларининг Креатив қобилиятларини ривожлантиришнинг мазмуни. *Academic research in educational sciences*, 2(1), 778-782.
2. Хасанова, Г. К. (2020). Classification of Educational Activities and Assessment Classifications: Improvement of Pedagogical Problems. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(11s), 1958-1961.
3. Хасанова, Г. К. (2019). Педагогические особенности формирования творческой активности учащихся в начальном образовании. *Научный журнал*, (6 (40)), 86-87.
4. Хасанова, Г. К. (2019). Педагогические особенности формирования творческой активности учащихся в начальном образовании. *Научный журнал*, (6 (40)), 86-87.
5. Qosimovna, H. G. (2021). The concept of the development of the giftedness of Preschool Children of Creative Self-Realization. *Middle European Scientific Bulletin*, 10(1).
6. Хасанова, Г. К. (2021). Педагогические основы развития социальной деятельности студентов вузов. *Вестник науки и образования*, (17-3 (120)), 68-71.
7. Хасанова, Г. Х., & Рахматова, Г. Ш. (2019). Некоторые вопросы обеспечения взаимосвязи методов и средств обучения в развитии образовательного процесса. *Academy*, (10 (49)), 41-43.
8. Хасанова, Г. К. (2019). Цель использования электронных образовательных ресурсов в системе обучения и образования. *Научный журнал*, (6 (40)), 84-85.
9. Safarova, R., & Khasanova, G. (2024). RETRACTED: Organizing an environment for cooperation of students in the educational process (for ensuring the development of the new Uzbekistan society). In *E3S Web of Conferences* (Vol. 538, p. 05044). EDP Sciences.
10. Хасанова, Г. К. (2021). Дилфуза Шавкатовна Мирзаева ПОДВИЖНАЯ ТВОРЧЕСКАЯ ИГРА КАК ОДИН ИЗ МЕТОДОВ АРТПЕДАГОГИКИ. *Scientific progress*, 7.
11. Умуров, З. Л., & Хасанова, Г. К. (2022). ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ У СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ. *Вестник науки и образования*, (2-2 (122)), 43-45.
12. Хасанова, Г. К., & Махмудова, Х. У. К. (2020). Критерии, аспекты и уровни применения педагогических технологий. *Academy*, (5 (56)), 29-31.
13. Qosimovna, H. G. (2023). Boshlang'ich Sinflarda Raqamli O'yinlarga Asoslangan Ta'limni Tashkil Etishning Ahamiyatli Tomonlari. *Miasto Przyszłości*, 42, 334-336.
14. Хасанова, Г. К., & Мирзаева, Д. Ш. (2021). ПОДВИЖНАЯ ТВОРЧЕСКАЯ ИГРА КАК ОДИН ИЗ МЕТОДОВ АРТ-ПЕДАГОГИКИ. *Scientific progress*, 2(7), 1067-1071.

15. Хасанова, Г. К. (2019). Проблемы И Перспективы Становления Информационной Грамотности Детей Дошкольного Возраста В Узбекистане. *ББК 71.0 И74 Редакционная коллегия Ответственный редактор*, 50.
16. Хасанова, Г. К., & Мирзаева, Д. Ш. (2019). Условия успешного воспитания и обучения детей. In *Наука и инновации-современные концепции* (pp. 86-90).
17. Хасанова, Г. К. (2017). Интеграция предметов в современной школе как педагогическое явление. *Педагогическое образование и наука*, (2), 127-129.
18. Hasanova, G. Q. (2024). MAKTABGACHA YOSHIDAGI BOLALAR O 'YININING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Inter education & global study*, (7), 220-227.
19. Kosimovna, X. G. (2023). PEDAGOGICAL STRATEGY AND TALENT DEVELOPMENT TACTICS EDUCATIONAL SPACE FOR SCHOOL CHILDREN. *Frontline Social Sciences and History Journal*, 3(11), 20-25.
20. Hasanova, G. (2023). BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHDA INTERAKTIV O'QITISH TIZIMINING O'RNI. *Science and innovation*, 2(Special Issue 9), 441-445.
21. Хаитова, Н. И., Хасанова, Г. К., & Мухаммедова, М. Ш. (2016). ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧАЩИХСЯ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ. *Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии*, (3-1), 148-153.
22. Умуров, З. Л., & Хасанова, Г. К. ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ. *ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ Учредители: Олимп*, 43-45.